

Traži ...

(/)

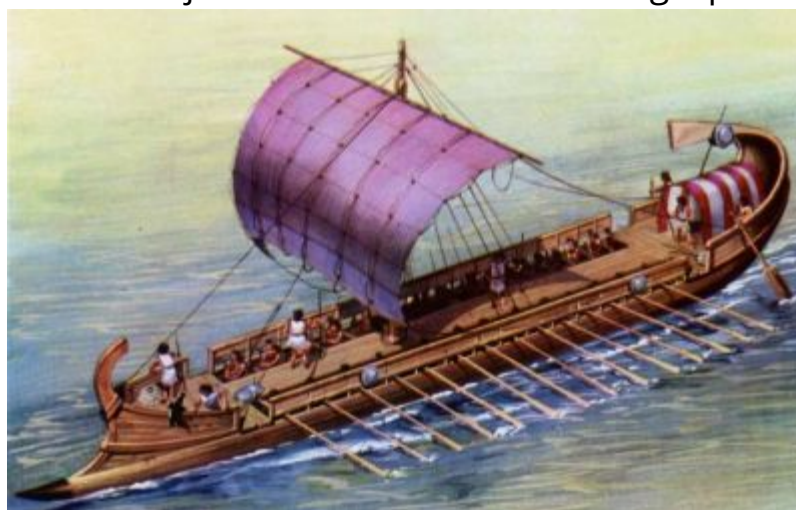

Stara slava i novi izazovi: Od "ploviti se mora" do "ploviti je gušt" - fenomen lošinjskog pomorstva

 Irena Dlaka Subota 19.11.2022.

Pod zajedničkim nazivom "Otočko gospodarstvo nekad i

danas – između monokultura i održivog razvoja", objavljujemo niz članaka koje je pripremila prof. Irena Dlaka...

(/images/novosti/2022-11/plovitisehora01liburna_s-interneta.jpg)

Liburna

Preko 80% svjetske trgovine odvija se kroz pomorski promet. Što prijevoz brodovima znači za globalizirani svijet shvatili smo tijekom pandemije, kada su se zbog zastoja u lukama "pokidali" interkontinentalni opskrbeni lanci. Uostalom, pomorski promet je kao najstariji oblik prijevoza i povezoao svijet u "globalno selo", a pomorci su oduvijek bili "građani svijeta". No, nije more za svakoga.

Rimljani, koji su nam u nasljeđe ostavili čuvenu izreku "Ploviti se mora, ne i živjeti", nisu bili vični moru. Mornaricu kojom su osvojili Sredozemlje izgradili su im drugi, pomorski orijentirani narodi, među njima i Liburni, naši davni preci. Njihove brze, lake i pokretljive veslarke (liburne), dizajnirane za opasne plićine i hirovito vrijeme sjevernog Jadrana, pomogle su Oktavijanu da u čuvenoj bitki kod Akcija 31. g. pr. Kr. pobijedi moćnu flotu Marka Antonija i Kleopatre i ubrzo se proglasi prvim rimskim carem Augustom.

Puno stoljeća kasnije, ljudi s ovih naših otoka sudjelovali su u jednoj drugoj čuvenoj pomorskoj bitki koja je odredila povijest Europe tog vremena - bitki kod Lepanta 1571. U masovnom srazu preko 450 brodova pobijedila je flota Svete Lige i potisnula Turke s mora. Gubici su bili veliki - od osam galija s naše obale Jadrana samo pola ih se vratila doma, među njima i ona cresko-osorska. Stečeno iskustvo ubrzo im je dobro došlo u obrani otoka od uskočkih pustošenja koji su 1614. prerasli u otvoreni rat s Venecijom. Lošinjani su se udružili, naoružali "flotu" od deset brodica i odbili uskočki napad. Bio je to početak prvog uspona lošinjskog pomorstva, koji vrhunac doživljava krajem 18. stoljeća.

(/images/novosti/2022-11/plovitsemora02kapetanpetarbudinic-prije1781.jpg)
 (/images/novosti/2022-11/plovitsemora03zupnacrkva-sv-antuna-opata-vl_id.jpg)
 (/images/novosti/2022-11/plovitsemora04losinjskabrodogradilista-
 oko-1900_arhiv-neretic.jpg) (/images/novosti/2022-11
 /plovitsemora05pomorskaskola1906_arhiv-neretic.jpg) (/images/novosti/2022-11
 /plovitsemora06jedrenjak-cikatu1902_arhiv-neretic.jpg) (/images/novosti/2022-11
 /plovitsemora07grbmlosinja.jpg) (/images/novosti/2022-11/plovitsemora08obala-
 pred-ulazom-u-brodogradiliste1937_arhiv-neretic.jpg) (/images/novosti/2022-11
 /plovitsemora09regata-klase-l5-na-cikatu1957_arhiv-neretic.jpg) (/images/novosti
 /2022-11/plovitsemora10_50godlosinjske2009_idlaka.jpg) (/images/novosti
 /2022-11/plovitsemora11srednjaskola80ih.jpg) Velološinjski pomorci su se mahom
 ukrcavali na veće mletačke galije, s vremenom napredovali do kapetana (krajem
 18. st. u Velom Lošinjju ih je bilo čak 24) i postali svojevrsnom "pomorskom
 aristokracijom" otoka. Poznati po svojoj hrabrosti i izvrsnosti, zapovijedali su
 mletačkim ratnim galijama u sukobima s Turcima na Levantu, sukobljavali se s
 gusarima i bili odlikovani. Plovili su kamo se drugi mletački kapetani nisu usudili,
 kao npr. Petar Petrina Ride oko 1650. kroz Gibraltar do Londona ili Petar Budinić
 1779. do Amerike, donoseći u Veneciju dragocjenu kolonijalnu robu (šećer!). Odras
 njihovog bogatstva i ukusa najbolje se vidi u raskošno opremljenom enterijeru
 župne crkve sv. Antuna Opata.

Malološinjski pomorci su krenuli drugim putem. Sva sredstva zarađena na
 mletačkim galijama ulagali su u gradnju vlastite flote manjih brodova (najčešće
 marsilijana), koje su potom, zajedno s kompletnom posadom (često članovi
 brodovlasnikove šire obitelji), iznajmljivali tim istim Mlečanima za opskrbu vojnih
 posada po utverdama i gradovima duž Jadrana i dalje, na Levantu. Da se radilo o
 isplativom poslu govori nam nagli porast broja pomoraca upisanih u bratovštinu
 sv. Nikole - s 30 članova 1704. na čak 331 članova 1794. (od toga preko 70 paruna i
 dvanaest kapetana). U to vrijeme braća Stjepan i Ivan Vidulić, malološinjski
 svećenici, osnivaju prvu (privatnu) pomorsku školu, a Katarinići od popravaka
 brodova prelaze na gradnju novih u prvom lošinjskom brodogradilištu. Lošinjani
 su krajem 18. st. imali sve potrebno za sjajan pomorski razvoj - iskusne pomorce,
 svoju pomorsku školu, brodove i brodogradilište... da bi uskoro zbog
 Napoleonskih ratova izgubili sve. Nakon uspostave mira 1815., morali su krenuti iz
 početka.

Kupuju stare brodove, popravljaju ih i (ponovo) iznajmljuju s čitavom posadom
 tamo gdje je najopasnije ploviti (ali su i vozarine najizdašnije). U vrijeme rusko-

turskih ratova (1828.-1854.) prevoze vojnike i municiju, te žito iz crnomorskih luka u Marseille. Dobar posao bio je i prijevoz soli sa Sicilije do sjevernoeuropskih luka. Puno su riskirali, ali i profitirali. I ulagali u gradnju novih, većih jedrenjaka, pogodnih i za preoceansku plovidbu. U prostranoj malološinjskoj luci otvara se niz novih brodogradilišta, u kojima je tijekom svega tridesetak godina (1853.-1884.) sagrađeno 247 jedrenjaka od ukupno 97.955 registarskih tona. Nikola Martinolić, samouki brodograditeljski "genijalac", sagrađio je 1875. navu "Imperatrice Elisabetta", tada najveći drveni jedrenjak na Sredozemlju, i to za lošinjskog brodovlanika. Deset godina kasnije otišao je korak dalje i sagrađio bark "Gange", prvi željezni jedrenjak napravljen u jednom privatnom brodogradilištu na Sredozemlju. Od ostataka je "iz vica" sagrađio malog "Flinka", prvi lošinjski parobrod. Njegov sin Marko nastavio je s gradnjom parobroda, a unuk Nikola mlađi se između dva svjetska rata posvetio izradi velikih i luksuzno opremljenih jahti, od kojih "Croce del Sud" iz 1933. plovi i danas (i može se iznajmiti!).

U lošinjskim brodogradilištima je kao rezultat svojevrsnog natjecanja među "zalcima jedrenja" nastala i regatna pasara, pravi mali "jedriličarski bolid" iz kojeg će se kasnije razviti sportska jedrilica L-5. Na tim pasarama stasale su prve generacije lošinjskih sportskih jedriličara. Legendaran je njihov susret na Olimpijskim igrama u Helsinkiju 1952., kada su se u klasi Star natjecale dvije ekipe Lošinjana - jedna pod jugoslavenskom (Mario Fafangel i Karlo Bašić), a druga pod talijanskom zastavom (Agostino Straulino i Nicolò Rode). Pobijedili su Lošinjani na boljoj, talijanskoj jedrilici. Plovidba na jedra postala je "čisti gušt".

Od stare slave ostalo je malo toga. "Lošinjska plovidba" više se ne bavi brodarstvom, dok je lošinjsko brodogradilište preživjelo sve nedaće, ali kao remontno (odavno se tamo ne grade brodovi). Prije no što ga pretvore u (još jednu) marinu, možda bi bilo dobro razmisliti o mogućnosti da se i ovdje počnu graditi električni brodovi na solarni pogon kao što su *solarCat* ili *Solar Ferry*. Zelena tranzicija u pomorskom prometu već se događa. No zato se bolji dani smiješe malološinjskoj srednjoj pomorskoj školi, jer svjetska potražnja za kvalitetno obrazovanim pomorskim kadrom (od 18.000 hrvatskih pomoraca, njih 70% su časnici) već dugo nije bila tako velika kao danas. Posebno su traženi zapovjednici na LNG-brodovima, na kojima su naši pomorci svojevremeno bili pioniri (u jednom trenutku su činili 25% ukupnog broja časnika na tim brodovima u svijetu!). No, pomorac ne može biti svatko. Znanje, vještina i osobni integritet nisu dovoljni - treba poznavati, poštovati i voljeti more. Više od novca.

Članak je napisan uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.

**papyrus
studio**

FOTO, VIDEO I GRAFIČKE USLUGE

- VJENČANJA
- EVENTI
- APARTMANI
- OSOBNI DOKUMENTI
- GRAFIČKI DIZAJN
- TISAK
- PLASTIFICIRANJE
- FOTOKOPIRANJE
- IZRADA WEB STRANICA

(/index.php/component/banners/click/180)

(/index.php/component/banners/click/107)

(/index.php/component/banners/click/195)

Servisne informacije

Katamaran M. Lošinj - Cres - Rijeka

(/index.php/servisne-informacije/102-katamaran-m-losinj-cres-rijeka)

Trajekti Merag-Valbiska, Porozina-Brestova

(/index.php/servisne-informacije/84-trajekti)

Brodaska linija Ilovik - Mrtvaška

(/index.php/servisne-informacije/350-brodaska-linija-ilovik-mrtvaska)

Brod M. Lošinj - Unije - Susak

(/index.php/servisne-informacije/101-brodaska-linija-m-losinj-unije-susak)

Najčitanije

Cres: Kazna od 20.000 kn i tri mjeseca bez volana (/index.php/u-razno/crna-kronika/15275-cres-kazna-od-20-000-kn-i-tri-mjeseca-bez-volana)

21 o meni: Nikolina Rako Gospić (/index.php/u-razno/21-o-meni/15251-21-o-meni-nikolina-rako-gospic)

Dvije pročelnice u mirovinu, slijedi reorganizacija (/index.php/u-politici/15253-dvije-procelnice-u-mirovinu-slijedi-reorganizacija)

Proračun usvojen s rezultatom glasanja 8:3 (/index.php/u-politici/15254-proracun-usvojen-s-rezultatom-glasanja-8-3)

Prikupljeno oko 130 tisuća kuna (/index.php/sportski/15285-prikupljeno-oko-130-tisuca-kuna)

Najnovije

12 / 27 2022	Kviz za udругu "Ruka u ruci"	(/index.php/u-razno/15310-kviz-za-udругu-ruka-u-ruci)	Na da
12 / 27 2022	Večeras Jole	(/index.php/u-zabava/15309-veceras-jole)	
12 / 27 2022	Podijeljeno stotinjak zgoditaka - najvažniji je metar drva za ogrjev	(/index.php/u-kulturi/15308-podijeljeno-stotinjak-zgoditaka-najvazniji-je-metar-drva-za-ogrjev)	
12 / 27 2022	Gabriela Stipanov pozvana na pripreme reprezentacije "do 15"	(/index.php/sportski/vaterpoloii/15307-gabriela-stipanov-pozvana-na-pripreme-representacije-do-15)	
12 / 26 2022	Svečano i u smanjenom obujmu	(/index.php/u-kulturi/15306-svecano-i-u-smanjenom-obujmu)	

27.12.1981.

Rođen Daniel Gospić, svjetski prvak u podvodnom ribolovu 2010., europski prvak 2007. i 2017. godine

OTOCI.NET (HTTP://WWW.OTOCI.NET/)

[Kontakti \(/index.php/kontakti\)](/index.php/kontakti)

[Uvjeti korištenja \(/index.php/koristenje\)](/index.php/koristenje)

[Oglašavanje \(/index.php/oglasavanje\)](/index.php/oglasavanje)

[Impressum \(/index.php/impressum\)](/index.php/impressum)